

नारायण सुर्वे यांची कविता

गेले काही दिवस श्री. नारायण सुर्वे यांची प्रकृती अत्यवस्थ आहे हे समजल्यापासून त्यांच्या रूप कविता मनात घोळत आहेत, त्यातल्याच काही कविता लिहून काढत आहे.

लाल निशाण हातात घेऊन आयुष्याची वाटचाल करतांना सुर्वे यांच्या मनातील मार्दव जराही लोपलेले नाही हे मला रूप वेगळे वाटते. त्यांच्या कवितांमधील साधेपणा त्यांच्या लिखाणातही आढळतो पण त्यातील आशय आणि अभिव्यक्ती जराही कमी पडत नाही.

त्यांच्या कविता आणि एकूणच लेखनाविषयी त्यांनी म्हटले आहे, "माझ्या जीवनात कवितेला अनन्यसाधारण महत्त्व आहे, आदराचे स्थान आहे. कविता ही इंधनासारखी असते. कुडकुडणाऱ्या माणसाला ऊब देणारी असते. मी लिहीत नव्हतो तेव्हाही तेव्हाही तीतील उत्कटता व ऊब मला अनेक कवितांनी दिलेली आहे.

शब्दांना बेवारशी होऊ देणे तेव्हाही आणि आत्ताही मला परवडणारे नाही. शब्दबंबाळपणासाठी मला सवड नाही. शब्द घाम गाळणाऱ्या, घामाची फुले अंगावर मिरवणाऱ्या कामगारांसारखे यावेत, सर्वांचे सोयरे-धायरे व्हावेत असे मला वाटते.

एखादी उत्तम कविता मी वाचतो तेव्हा तिच्या जबरदस्त प्रभावाने मी हादरून जातो. अशा सर्वांगसुंदर रचनेला शरण जातो. अशा कविता किंवा कलाकृती मला जगण्याची भाषा शिकवितात, प्रेरणा देतात, हिंमत वाढवितात. संपूर्ण जीवनाला ढवळून काढणाऱ्या नव्या सत्यासमोर नेऊन ते मला उभे करतात. माझ्यातले तुटकेपण मला जोडून देतात."

सुर्वे यांची कविता वाचल्यावर आपल्याही मनात वेगळे काही येत नाही. आपल्या श्रांत पत्नीला माझ्यासाठी...आपल्यासाठी थोडे आवर सांगणे असू दे किंवा आयुष्याच्या सर्व वाटा उंबरठ्यात संपवल्याची भावना असेल तर तीही किती फोल आहे हे सुचवणे असो, त्यातील संयतता संपत नाही. गाणे आणि तेव्हा एक कर ह्या दोन्ही कवितांचे शेवट एखाद्या महाकाव्याच्या तोडीचे वाटतात.

In character, in manner, in style, in all things, the supreme excellence is simplicity हे वाक्य Henry Wadsworth Longfellow ह्यांनी सुर्व्यांनाच उद्देशून लिहीले असावे अशी माझी खात्री आहे.

पुरे कर

आता पुरे कर
तुझा भिंगरीसारखा वावर
स्वतःला थोडे आवर

अशी शांत बैस,
जरा ऐसपैस,
मघाच्या समारंभासारखी
अंग आखडून नको.

राहू देत उष्टी खरकटी;
साचलेला केर;
भांड्यांनी धरलेला
एकमेकांसोबतचा फेर.

आलेल्यांची ऐकलेली बोलणी;
उणीदुणी-धुतलेली धुणी
ते ऐब, ती मस्ती
क्षणभर करून गेलेली वस्ती
खोटा आव; आपणच साव;
अन् बाकीचे भुरकट राव.
सर्व निपटून टाक;
पाण्याचा मरून शिडकाव.

थोडी शांत हो,
बाहेरही वाढलाय गारवा
तूही घे विसावा;
डहुळलेले पाणी स्थिरावू दे,
आपल्यासाठी....

आता पुरे कर...
तुझा भिंगरीसारखा वावर.

उगीचच

उगीचच जोडली बायकापोरे-
सगेसोयरे
उगीचच कुडून घेतले
एक घर जन्मभर
सर्व वाटा उंबरठ्यात
विसर्जित केल्या
उगीचच!
हेही उगीचच.

गाणे

-छानसे घरकूल नांदते
गुलमोहोराखाली
केवळ कांकणे किणकिणली असती.
रोजच आला असता चंद्र खिडकीत
नक्षत्रांपलीकडची एक दुनिया असती

भरल्या पोटाने अगा पहातो जर चंद्र
आम्हीही कुणाची याद केली असती.

तेव्हा एक कर!

जेव्हा मी या अस्तित्वाच्या पोकळीत नसेन
तेव्हा एक कर
तू निःशंक मनाने डोळे पूस
ठीकच आहे, चार दिवस धपापेल जीव
गदगदेल!
उतू जाणारे हुंदके आवर
कढ आवर, नवे हिरवे चुडे भर
उगीचच चिरवेदनेच्या नादी लागू नको!
खुशाल; खुशाल तुला आवडेल असे एक नवे
घर कर
मला स्मरून कर,
हवे तर; मला विस्मरून कर